

ƏXLAQ HAQQINDA PEYĞƏMBƏR ƏFƏNDİMİZİN (SƏS) HƏDİSLƏRİ

Əxlaq insanın hal və hərəkətlərinə istiqamət verməsi baxımından böyük əhəmiyyətə malikdir. İnsanın hərəkət və davranışları onun əxlaq və anlayışına uyğun formalaşır. Böyük İslam alimi imam Qəzzalının də dediyi kimi, “qəlbə olan əxlaqi keyfiyyətlər insanın davranışları vasitəsilə təzahür edir”. Yəni insanın hərəkət və davranışları mütləq surətdə qəlbində yerləşən əxlaqi keyfiyyətlərə uyğun formalaşır. Əxlaq mövzusu İslamda əhəmiyyətli mövzulardan biridir. Allahın Rəsulunun (səs) uca əxlaq üzrə olduğunu bəyan etməsi və Rəsullahın da (səs) əxlaqi gözəllikləri tamamlamaq üçün göndərildiyini bildirməsi İslamın əxlaqa nə qədər çox əhəmiyyət verdiyini göstərir.

Bir gün bir nəfər Rəsulullahın (s.ə.s) yanına gələrək “İslam nədir?” deyərək soruşdu. Rəsulullah (s.ə.s) də, “Gözəl əxlaqdır” deyərək cavab verdi. Həmin şəxs ya daha çox məlumat almaq, ya da fərqli bir cavab eşitmək üçün eyni sualı dörd dəfə təkrarladı. Lakin hər dəfə Rəsulullah (səs) eyni cavabı verdi. Peyğəmbərimizin (səs) qətiyyətlə hər dəfə eyni cavabı verməsi dinimizin gözəl əxlaqa nə qədər çox əhəmiyyət verdiyini göstərir. Bundan əlavə Rəsulullahın (səs) İslamı “gözəl əxlaq” kimi təsvir etməsi, İslamı yaşamağın ancaq gözəl əxlaqla mümkünliyünü, bunun dinin əsasında olduğunu bildirir. Gözəl əxlaq haqqında Peyğəmbərimizin (səv) bir çox hədisləri vardır. Bu hədislərdən bəziləri aşağıdakılardır:

1. “Allahım yaradılışımı (surətimi) gözəl etdiyim kimi, əxlaqımı da gözəlləşdir.”
2. “Mən gözəl əxlaqi tamamlamaq üçün göndərilmişəm.”
3. “Qiyamət günü möminin tərəzisində gözəl əxlaqdan daha ağır gələn başqa bir şey yoxdur.”
4. “Uşaqlarınıza, lazımı şəkildə ikram edin. Onları gözəl tərbiyə edin.”
5. “Allah Təala çirkin və alçaq söz və davranış sahiblərinə qəlbən düşmənçilik göstərir.”
6. “Ədəbsizlik və çirkin söz, girdiyi yeri çirkinləşdirir. Həya isə girdiyi yeri gözəlləşdirir.”
7. “Hər dinin özünə xas bir əxlaqi vardır. İslamın əxlaqi həyadır.”
8. “Həqiqətən doğru danışmaq əməlisalehliyə aparır, əməlisalehlik də Cənnətə. Bir bəndə o vaxta qədər doğru danışar ki, Allah dərğahında onun adı doğru danışanlar siyahısına yazılır. Həqiqətən yalan danışmaq günaha aparır, günah da Cəhənnəmə. Bir bəndə o vaxta qədər yalan danışar ki, onun adı Allah dərğahında yalançılar siyahısına yazılır”

fərqində olmadan işlənən günah

Bir çox insanın fərqində olmadan işlədikləri mühüm xətalardan biri də "İbadullahı Təhqir" yəni Allahın qullarını kiçik görərək xəfifə almaqdır. Allah heç bir qulunun təhqir edilməsinə razı olmaz və bunu böyük günahlar arasında zikrəder.

Bəhs olunan bu halın nəticəsi olan qiybət, qiybət edilən kimsəni alçaldıb, qiybət edənə təkəbbür, yəni, özünü bəyənmə halı verir. Beləliklə o insan, nəfsinin kibir və arzulara uyaraq öz nəfsini tətmin edir. Bu iş

cəzası qiyamətə qalan bir qul haqqı meydana gətirir. Uca Allah heç bir qulunun təhqir olunmasına rıza göstərməz və bu əməli böyük günahlar arasında sayaraq belə buyurur: "Hər bir qeybət edən, tənə vuranın vay halına!" (Hüməzə 1) Daha sonrakı ayələrdə isə bu bədbaxtların, atəşi ta ki ürəklərinə qədər nüfuz edən "Hütəmə"yə yəni cəhənnəmə atılacaqları ilə təhdid edir. Mərhəmətli olan uca Allah qullarına qarşı Həlim və Gafur sifətləri ilə müamələ edir, edilən günahların qarşılığını yerində verməz. Onları müəyyən vaxtadək təxir edir. Günahkar qul isə bu həqiqətdən qafildir. Ayəti-kərimə bu həqiqəti belə bəyan edir: Əgər Allah insanları etdikləri günahlara görə (dərhal) cəzalandırırsa, yer üzündə bir canlı belə sağ buraxmazdı. Lakin Allah onlara müəyyən vaxtadək möhlət verir. Vaxtları çatanda isə (hər kəsə öz əməlinə görə cəza, yaxud mükafat verəcəkdir). Şübhəsiz ki, Allah Öz qullarını görür. (Fətir 45) Belə bir mənəvi xəstəliyə tutulan talehsiz kimsələr günahlarını dərk etməməklə birlikdə etdikləri işlərin yaxşı bir iş olduğunu, axirətdə onlara fayda verəcəyini zənnedirlər. Halbuki Uca Allah əməllərini qəflətlə bu şəkildə ifa edən şəxslərin qorxunc aqibətlərini belə xəbər verməkdədir. "De: "Sizə əməlləri baxımından ən çox ziyana uğrayanlar barəsində xəbər verimmi? O kəslər haqqında ki, onların dünya həyatındakı söyləri boşa çıxmışdır. Çünki onlar özlüyündə yaxşı işlər gördükləri gümanında idilər." (Kəhf 103-104) Bu baxımdan möminlər etdikləri əməlləri ixlasla etməklə birlikdə bu əməllərin boşa çıxmasından çox qorxurlar və işlədikləri ən balaca xətalara gözlərində böyüdərler. Qafillər isə bunun əksinə, qazandıqları günahlar nə qədər böyük olursa olsun onu əhəmiyyətsiz görürlər. "Mömin günahını, altında oturduğu və sanki hər an üzərinə düşmə təhlükəsi olan bir dağ kimi görür. Bu böyük dağ üzərimə düşərmimi? Deyə qorxar. Fəcir (Günahkar) isə günahını burnunun üstündən keçən bir milçək kimi görür". İbni Məsud (ra) bunu söylədikdən sonra əliylə, bax belə deyərək burnunda milçək qovar kimi etmişdir. (Buxari Deavet, 4; Müslim, Tövbə, 3, 2744) Hz. Peyğəmbər bir dəfəsində Aişə Anamıza belə buyurmuşdur: "Ey Aişə ! Əhəmiyyət vermədiyən ən kiçik günahlardan belə çəkin! Çünki Allah qatında onları təqib edib qeydedən mələklər vardır" (İbn-i Macə, Zühd, 29; Darimi, Rikak, 17)

mənbə:islamveihsan.com

BİR ƏFV DASTANI

Cəfəri-Sadiq həzrətlərinin bir köləsi vardı. Bir gün bu kölə gətirdiyi bir kasa şorbanı Cəfər həzrətlərinin üstünə dağıtdı. Üstü-başı batan və yeməyin istiliyindən canı yanan Cəfəri-Sadiq həzrətləri qəzəblə kölənin üzünə baxdı.

Kölə: “Əfəndim! Quranda: **“Qəzəblərinə hakim olanlar”** buyurulur!” deyərək ayəyi-kəriməni oxudu.

O zaman Cəfəri-Sadiq həzrətləri: **“Qəzəbimə hakim oldum!”** -dedi.

Bu dəfə kölə: “Quranda ayənin davamında: **“İnsanların xətlərini bağışlayanlar” da deyilir!**” -dedi və ayənin bununla əlaqəli hissəsini də oxudu.

Cəfəri-Sadiq həzrətlər: **“Yaxşı, səni bağışladım!”** -dedi.

Bu dəfə də kölə: “Quranda eyni ayənin davamında: **“Allah ehsan sahibi, yaxşılıq edən kimsələri sevər!”** -buyurulur!” -deyərək ayənin son hissəsini də oxudu.

Bu dəfə Cəfər həzrətləri: **“Haydi, get, azadsan artıq. Səni Allah üçün azad etdim!”** -dedi.

UŞAQLARIMIZI NECƏ TƏRBİYƏ EDƏK?

Kiçik olanda qonşunun bağçasının yanından keçərkən iri-iri, rəngarəng meyvələri görüb, ağzınızın suyu axıb, özünüzü tuta bilməyib, gizli-gizli meyvə yemisiniz mi?

Əminəm ki, çoxu bu suala, bəli cavabını verəcək və ya bəli deyər bilməsə də 3-5 dəqiqəliyinə uşaq illərində etdiyi bu dəyəliyi təbəssümlə xatırlayacaq.

Sevgili Peyğəmbərimizin (s.a.v) zamanında da belə bir hadisə yaşanmışdı. Rəfi adında kiçik, dəcəl bir uşaq gizlicə xurma bağçasına girir və xurmaları daşlamağa başlayır. Bunu görə bağçanın sahibi onun qulağından tutur. Rəfi tir-tir titrəməyə başlayır. Bağça sahibi əsəbi halda dəcəl uşaqı cəzalandırması üçün insanların ən rəhmlisinin yanına aparır. Peyğəmbərimiz bu hadisəni bağça sahibindən dinləyib Rəfiyə tərəf dönərək şəfqətli bir səs tonuyla:

“Övladım, xurma ağacını nə üçün daşlayırdın?” deyə soruşur.

Rəfi: **Ac idim, yemək üçün daşladım**”, cavabını verir.

Bundan sonra Peyğəmbərimiz (s.a.v) belə buyurur:

“Bir daha xurmaları daşlama, dibinə tökülənləri ye!”

Ardından uşağın başını oxşayıb, ona, **“Allahım! Onun qarnını doyur”** deyərək dua edir.

Şəfqət Peyğəmbəri dəcəl bir uşağa qarşı necə davranmaq lazım olduğunu bizlərə necə gözəl göstərmişdir, elə deyilmi? Hirs yox, cəza yox, döymək yox, danlamaq yox, alçaltmaq yox, pis söz yox, “sən oğrusan” deyərək ömür boyu xatırlanacağı pis bir damğa yoxdur.

Bəs nə var?

Sevgilə yaxınlaşmaq var! Şəfqətlə yaxınlaşaraq günahını qəbul etdirmək var! Günahını qəbul edən uşaq nə etməz? Yalan söyləməz.

Yalnız bağça sahibi olan böyüyü dinləməklə kifayətlənməyib uşağı da dinləyərək dəyərləndirmişdir. Qadağa gətirdikləri, yəni **“əsla bir daha ağacları daşlama”** dedikdən sonra, **“yerə tökülənləri yığ”** deyərək başqa alternativ yol göstərmişdir. Uşağa təbəssüm edərək və başını oxşayaraq güvən vermişdir. **“Qorxma, mən sənənin yanında yam, səni qoruyacağam”** mesajını uşağa çatdırmışdır.

Uşaqlara da ən təsirli tərbiyə metodlarından biri toxunmadır. Bundan başqa uşağı oxşayan əlin sahibi Aləmlərin sultanı olduqda iş tam fərqli bir ölçü qazanmışdır.

Allahın Rəsulu (s.a.v) uşaqlara **“necə olsa uşaqdır”** deyərək deyil, **“sabahlara ümid olacaq böyük şəxsiyyətlər”** olaraq baxmışdır.

YETİM VƏ KİMSƏSİZLƏRİ QORUMAQ

Yetimləri, qız uşaqlarını, zəif, yoxsul və qəlbiqırıqların könlünü xoş etmək, onlara yaxşılıq edib şəfqət göstərmək, mütəvazi davranıb qol-qanad gərmək İslam dininin bütün müsəlmanlara əmr etdiyi vacib xüsuslardandır.

BÜTÜN MÖMİNLƏRƏ EDİLMİŞ TÖVSIYYƏLƏR:

“Möminləri qanadın altına al”. (əl-Hicr, 88)

Allah-Təala mömin qullarını Rəsulullah əfəndimizə əmanət edərək onlara qarşı mütəvazi davranılmasını, köməyə və himayəyə möhtacı olanları isə himayə etməyi tövsiyə etmişdir.

Bu sadəcə Peyğəmbər (s.a.s) əfəndimizə deyil, onun timsalında bütün müsəlmanlara edilmiş tövsiyədir. Belə ki, uca Allah (c.c) bütün möminləri bir-birinə qardaş elan etmiş, bir-birinin dərdi ilə maraqlanmağı və dərdinə çarə olmağı əmr etmişdir.

Belə olan halda möminlər qardaş olduqlarını əsla unutmamalı , bir-birinə kobud davranıb özlərini başqalarından üstün görməməli, onlardan bir nəzakətsizlik görünəcə dərhal üzünü çevirməməli və hamının mütləq nöqsanı vardır deyərək alicənablıqla davranmaya davam etməlidir.

ALLAHIN ÖZLƏRİNDƏN RAZİ OLDUĞU YOXSULLAR

“Səhər-axşam Rəbbinin rızasını diləyərək Ona ibadət edənlərlə birlikdə özünü səbirli apar (nəfsini qoru). Fani dünyanın bər-bəzəyini arzu edib nəzərlərini onlardan (yoxsul möminlərdən) çevirmə”. (əl-Kəhf, 28)

Peyğəmbərimiz (s.a.s) -in fağır və kimsəsiz müsəlmanlarla oturub-qalxması, Məkkənin özünü bəyənmiş zəngilərini narahat edirdi. Onlara görə Məkkənin yoxsulları ayrı bir təbəqədir və onlar yalnız öz təbəqələrinə aid olanlarla birlikdə olmalıdırlar. Hətta bəzi mövzularda Peyğəmbərimiz (s.a.s) ilə görüşməyə gəldikləri zaman , ən azından özləri gedənə kimi onların çölə çıxmalarını istəyirdilər. Bunun üzərinə bu ayəyi-kərimə nazil oldu. Allah-Təala Peyğəmbərimiz (s.a.s) onlara belə deməsini əmr etdi: *Səhər-axşam yalnız Allahın rızasını qazanmaq üçün ibadət edən o yoxsul amma səmimi müsəlmanları, kafirlərin sözünü dinləyərək hüzurundan qovma. Allahın razı olduğu şəxslər məhz bu yoxsul və kimsəsizlərdir. Sən həmişə onlarla birlikdə olmağa çalış. Malına, mülkünə güvənərək həddi aşan insanları qazanmaq uğruna olsa belə, kasıb insanları incitmə.*

Demək ki, Allah (c.c) qatında vacib olan, imanla dolu bir könüldür. İmanla dolu bir qəlbdən daha dəyərli heçnə yoxdur. Yoxsul bir mömin, dünyaya sahib bir imansızdan daha ölçülməyəcək qədər daha dəyərlidir.

PEYĞƏMBƏRİMİZİN MÖMİNLƏRƏ VERDİYİ İKİ VƏZİFƏ

“Elə isə yetimə zülm etmə! Dilənçini də (qapıdan) qovma!” (əd-Duha, 9-10)

Bu ayəyi-kərimədə Peyğəmbərimiz (s.a.s) timsalında müsəlmanlara iki vəzifə verilməkdədir.

Birincisi yetimə yaxşı davranmaqdır. Allah-Təala Peyğəmbər əfəndimizə, sən bir vaxtlar yetimdin. Mən səni qorudum. Mən səni necə himayə etdimsə, sən də onlara elə sahib çıx. Onların dərdirə maraqlanıb, problemlərini həll et -deyə buyurmaqdadır. Demək ki, yetimlər bizə uca Allahın əmanətləridir.

İkinci vəzifəmiz isə bizdən bir şey istəyəni qovmamaq, gururunu incidib azarlamamaqdır. Bizdən bir şey istəyən, istədiyi şeyi bizdən olacağını zənn etdiyi üçün bizdən istəməkdədir. Bu pulda ola bilər, elm kimi başqa bir şeydə ola bilər. Əgər istənilən şey bizdə varsa, demək ki, uca Allah hamıya nəsib etmədiyi neməti bizə lütf etmişdir. Bu ilahi lütfü Allahın qullarından əsirgəmək, onu bizə verənə nankorluq etmiş saylarıq. O halda insan, əlindəki imkan və ilahi lütufları, onları istəyəni incitmədən vermək lazımdır. Verə bilməyəcək vəziyyətdədirsə, onda da bu istəyi şirin dillə geri çevirməlidir.

DİNİ İNKAR EDİN KİMSƏLƏR YETİMİ İNCİDƏR, YOXSULU DOYURMAZ

“(Ya Peyğəmbər!) Dini (haqq-hesab gününü) yalan hesab edəni gördünmü? O elə adamdır ki, yetimi itələyib qovar (haqqını verməz); Və (xalqı) yoxsulu yedirtməyə rəğbətləndirməz

(nə özü fəqiri yedirdər, nə də özgəsini qoyar)”. (əl-Maun, 1-3)

Din insanı həm dünyada, həm də axirət də xoşbəxt edəcək vəzifələri təyin edən ilahi əmrlərdir. İnsan Allahın əmrlərinə itaət etdiyi miqdarda xoşbəxt olar.

Dini yalanlayan, yəni İslamı tanımayanlar isə bu xoşbəxtliklərdən, bu gözəlliklərdən məhrum olar.

Mənbə: Riyazus-Salihin, İpəkyolu Nəşriyyatı

SÜBH NAMAZINA QALXMAĞA KÖMƏK EDƏCƏK 20 AMİL

Uca Allah, gündəlik beş vaxt namaz qılmağı əmr edir. Bu əmr, yalnız sənin xeyirin üçündür. Günahlarının bağışlanmasını, bol-bol savab qazanmağı və əbədi xoşbəxt həyat olan Cənnət həyatını istəməzsənmi? Əlbəttə ki istəyərsən, lakin qafillik və tənbellik bəzən bizi bundan əngəlləyir. Sübh namazı, digər dörd namazdan daha ağır gəlir, elə deyilmi? O zaman aşağıdakı tövsiyələrə əməl et:

1. Zəruri olan yuxu ehtiyacını ödəyə bilmək üçün tez yatmaq. Əks halda sübh namazının vaxtı çıxana kimi ya oyanmaq mümkün olmur, ya da oyanan kəs, olduqca yorğun və halsız olur. Buna diqqət et!
2. Dəstəmazlı halda yatmağa çalış. Bununla yanaşı, yatarkən, peyğəmbərimizin etmiş olduğu zikrləri etmək, çox faydalı olacaqdır.
3. Yatmadan əvvəl, sübh namazına durmaq üçün sadıq niyyətli və əzmlı ol. Tənbelliyindən dolayı oyanmamağı və ya “*dura bilsəm duraram*” düşüncəli insan isə, bu cür niyyətlə sübh namazını qılmağa nail ola bilməz. Deməli, niyyətini düzəlt və əzmkar ol!
4. Yuxudan oyanan kimi dərhal uca Allahı zikir et. Bununla şeytanın düşünlərindən birini açmış olacaqsan. Daha sonra dəstəmaz aldıqda şeytan səndən uzaqlaşar, namazı qıldıqda isə hər şey yoluna düşər.
5. Namaza oyanmaq üçün ailə üzvlərinin və ya saleh yaxınlarının köməyindən istifadə etmək. Sübh vaxtı müsəlmanların telefonla zəng edərək bir-birlərini namaza oyatmaları və ya ailə

üzlərindən, bu məsələdə daha məsuliyyətli olanların, bu işdə yardımçı olması, buna misal ola bilər.

6. Allaha çoxlu dua edərək, müvəffəqiyyət diləmək. Həqiqətən də dua, hər bir şeydə uğur qazanmanın və müvəffəqiyyətin ən böyük səbəblərindəndir.
7. Xəbərdaredici vasitələrdən istifadə etmək (məsələn, saat zəngi). Həmçinin, həmin vasitələri yataqdan bir qədər uzaq qoymaq lazımdır ki, insan yuxulu ikən əlini uzadıb onu söndürə bilməsin və beləcə yuxudan oyana bilsin.
8. Yatanın üzünə (onun öncədən buna razılıq verdiyi halda) su səpmək. Bu da, dinimizin icazə verdiyi vasitələrdən sayılır.
9. Mənzildə tək yatmaq. Peyğəmbərimiz (sav) evdə tək yatmağı yaxşı bir hal hesab etməmişdir.
10. İnsanların nəzərindən uzaq yerlərdə yatmaq. İnsanlar səndən xəbərdar olsunlar ki, oyana bilmədiyən təqdirdə, səni oyatsınlar.
11. Oyanan kimi ilk dəfədən yataqdan qalxmaq. Əks halda insan yenidən dərin yuxuya gedə bilər.
12. Saatın zəngini namazın vaxtından daha əvvələ qurmaq. Çünki insanların çoxu belə olduqda *"hələ vaxt var"* deyərək, yatağa qayıdır və yenidən dərin yuxuya gedir. Hətta bir neçə saat zəngi qoymaq da məsləhətdir ki, söndürüb yatdıqda, növbəti zəngə dura biləsən.
13. Oyandıqda, ilk olaraq işığı yandırmaq. Çünki işıq yuxunu qaçıran amillərdəndir.
14. Çox yuxusuz qalmamaq (hətta gecə namazına qalxsə belə). Çünki, əsas olan daha vacibdir. Müstəhəb əməli yerinə yetirmək, səni fərzdən məhrum etməməlidir.
15. Yatmadan əvvəl çox yeyib- içməmək. Bu, ağır yuxuya səbəb olan amillərdəndir.
16. Gecə namazı qılmaq istəyirsənsə, səhər namazına yaxın vaxtda - gecənin son 3/1-də qalx. Belə ki, vitr namazından bir qədər sonra artıq səhər namazının azanı verilmiş olacaq.
17. Yatarkən, sağ tərəf üzərində, üzü, sağ əlin ovucuna qoyaraq yatmaq. Bu, digər yatma formalarından fərqli olaraq, yuxudan oyanmanı asanlaşdırır.
18. İmkan olduqca, günüorta bir qədər yatmaq (buna qaylulə deyilir).
19. Məğrib namazından sonra yatmaq. Çünki bu vaxtlarda yatmaq günün sonunda insanda yuxusuzluq yaradır.
20. Ən nəhayət - ixtisaslı olmaq (daima Allahın razılığını düşünmək, Onun razılığına can atmaq). Həqiqətən də hər bir işin başında məhz bu əməl durur.